

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

(Υπόθεση Αρ. 1783/2017)

6 Απριλίου 2026

[ΜΙΧΑΗΛ, Δ/στης Δ.Δ.]

ΚΡΙΣΤΟΦΕΡ ΚΑΣΤΑΝΑΣ, ΔΙΑ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ
ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΚΑΣΤΑΝΑ ΚΑΙ
ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ ΑΒΡΑΑΜΙΔΟΥ

Αιτητής

v.

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΜΕΣΩ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Καθ' ου η Αίτηση

.....

N. Χαραλαμπίδου (κα) για Νικολέττα Χαραλαμπίδου
Δ.Ε.Π.Ε., για τον αιτητή.

M. Κυπριανού (κα) για Γενικό Εισαγγελέα, για τον καθ' ου
η αίτηση.

Α Π Ο Φ Α Σ Η

ΜΙΧΑΗΛ, Δ.Δ.Δ.: Ο αιτητής με την προσφυγή του ζητά την ακύρωση της απόφασης του καθ' ου η αίτηση ημερομηνίας 11.10.2017 με την οποία απέρριψε το αίτημά του για παροχή σχολικού συνοδού.

Οι λόγοι ακύρωσης που προβάλλει ο αιτητής αφορούν, συνοπτικά, σε πλάνη περί τον νόμο και παραβίαση της Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού και του κυρωτικού

Νόμου 243/1990 και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, παραβίαση του Άρθρου 28 του Συντάγματος και του Άρθρου 169(3) εφόσον δεν δόθηκε αυξημένη ισχύς στις ως άνω Συμβάσεις έναντι του περί Αγωγής και Εκπαίδευσης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες Νόμου, Ν. 113(I)/1999 και παραβίαση του περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμου, Ν. 127(I)/2000.

Ο αιτητής όταν φοιτούσε στην τέταρτη τάξη δημόσιου δημοτικού σχολείου υπέβαλε αίτημα μέσω των γονέων του με επιστολή ημερομηνίας 9.2.2017 για να προβεί ο καθ' ου η αίτηση στις αναγκαίες διευθετήσεις ώστε να συνεχίσει να παρέχεται στον αιτητή ατομικός συνοδός όταν αυτός θα φοιτούσε σε ιδιωτικό γυμνάσιο. Ο καθ' ου η αίτηση με επιστολή του ημερομηνίας 4.5.2017, απάντησε ως ακολούθως:

«Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού μεριμνά για τη δωρεάν παροχή της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης και κατ' επέκταση οποιασδήποτε άλλης βοήθειας σε εκπαιδευτικό, βοηθητικό ή άλλο προσωπικό, προσδιορίζεται από τους Νόμους Περί Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης του 1999 έως 2014, σε παιδιά με Ειδικές Ανάγκες που φοιτούν σε Δημόσια Σχολεία.

Επί τη βάσει των πιο πάνω, έχετε δικαίωμα να αποταθείτε στην Επαρχιακή Επιτροπή Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, ώστε να εξασφαλίσετε για το παιδί σας την παροχή σχολικού συνοδού σε περίπτωση που το παιδί σας θα φοιτήσει σε Δημόσιο Σχολείο.»

Ακολούθησε νέα επιστολή του αιτητή, μέσω των δικηγόρων του αυτή τη φορά, ημερομηνίας 13.9.2017 με την οποία τέθηκε εκ νέου το αίτημα με αίτημα για επαναξιολόγηση της προηγούμενης απόφασης με παραπομπή σε σχετική νομοθεσία και διεθνείς Συμβάσεις. Η εν λόγω επιστολή απαντήθηκε από τον καθ' ου η αίτηση με επιστολή ημερομηνίας 11.10.2017 και το εξής περιεχόμενο:

«Αναφορικά με το πιο πάνω θέμα, σας ενημερώνουμε ότι η μητέρα του μαθητή Κρίστοφερ Καστάνα, κα Χριστίνα Αβρααμίδου, έχει λάβει απαντητική επιστολή, ημερομηνίας 04 Μαΐου 2017, σε σχέση με το αίτημά της.

Όσον αφορά στο αίτημα της κας Αβρααμίδου, πληροφορείστε ότι το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού δεν έχει υποχρέωση για παροχή δωρεάν βοήθειας με εκπαιδευτικό, βοηθητικό ή άλλο προσωπικό σε Ιδιωτικά Σχολεία, σύμφωνα με απόφαση του Γενικού Εισαγγελέα 50(Α)/1996/Ν. 43 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α').

[...]

Το παρόν Δικαστήριο με απόφαση ημερομηνίας 17.12.2021 απέρριψε την προσφυγή ως απαράδεκτη κρίνοντας ότι ασκήθηκε εκπρόθεσμα επειδή στρεφόταν κατά βεβαιωτικής απόφασης. Κατά της απόφασης άσκησε έφεση ο αιτητής και το Διοικητικό Εφετείο με απόφαση ημερομηνίας 27.2.2026 παραμέρισε την πρωτόδικη απόφαση κρίνοντας ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είναι εκτελεστή.

Ο καθ' ου η αίτηση απορρίπτοντας το αίτημα επικαλείται τον **περί Αγωγής και Ειδικής Εκπαίδευσης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες Νόμο, Ν. 113(Ι)/1999** (στο εξής ο «Νόμος»), ως επίσης γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα. Η γνωμάτευση έχει το εξής περιεχόμενο:

«[...] όπου εγείρεται το ερώτημα κατά πόσο το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού είναι υποχρεωμένο να παρέχει οποιαδήποτε βοήθεια με εκπαιδευτικό, βοηθητικό ή άλλο προσωπικό σε ιδιωτικά σχολεία για τις ανάγκες παιδιών με ειδικές ανάγκες και αφού μελέτησα το όλο θέμα, πιστεύω ότι οι οποιεσδήποτε υποχρεώσεις του Υπουργού πάνω στο θέμα αυτό, απαριθμούνται στο άρθρο 18(2) του περί Αγωγής και Εκπαίδευσης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες Νόμου του 1999.

Μελετώντας αυτά, πιστεύω ότι ο Υπουργός δεν έχει υποχρέωση για παροχή δωρεάν βοήθειας με

εκπαιδευτικό, βοηθητικό ή άλλο προσωπικό σε ιδιωτικά σχολεία.

Έχοντας όμως υπόψη τους σκοπούς του Νόμου, οι οποίοι καθορίζονται στο προοίμιο αυτού, και ιδιαίτερα την ευθύνη της Πολιτείας για τα παιδιά με ειδικές ανάγκες, εισηγούμαι να εξετασθεί με προσοχή η δυνατότητα επέκτασης της δωρεάς φοίτησης και σε ιδιωτικά σχολεία, όπως γίνεται με τα δημόσια σχολεία.»

Ο Νόμος στο προοίμιο του αναφέρει τα εξής:

«Επειδή τα παιδιά με ειδικές ανάγκες έχουν το δικαίωμα εκπαίδευσης που έχει κάθε παιδί· και

Επειδή πρέπει να παρέχονται στα παιδιά με ειδικές ανάγκες όλες οι ευκαιρίες για ισότιμη εκπαίδευση, καθοδήγηση και αποκατάσταση, προκειμένου να αναπτύξουν τις ικανότητές τους στον ανώτατο δυνατό βαθμό· και

Επειδή η πολιτεία έχει ευθύνη για τα παιδιά με ειδικές ανάγκες από τη γέννησή τους μέχρι την αποκατάστασή τους και την ανάπτυξη των ικανότητών τους στον ανώτατο δυνατό βαθμό· και

Επειδή ευθύνη της πολιτείας είναι η αποφυγή δημιουργίας περιοριστικού περιβάλλοντος κατά την άσκηση των πιο πάνω δικαιωμάτων των παιδιών αυτών και η ένταξη τους στον ενιαίο κορμό της εκπαίδευσης.»

Το **Άρθρο 3(1)** του Νόμου προνοεί (τονισμός του Δικαστηρίου):

«3.–(1) Παιδί με ειδικές ανάγκες για το οποίο προσδιορίστηκε ειδική αγωγή και εκπαίδευση φοιτά σε τάξη **συνηθισμένου** σχολείου εφοδιασμένου με τις κατάλληλες υποδομές, εκτός από εξαιρετικές περιπτώσεις για τις οποίες, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος Νόμου, κρίνεται διαφορετικά.»

Ο όρος «*συνηθισμένο σχολείο*» ερμηνεύεται στο **Άρθρο 2** του Νόμου ως (τονισμός του Δικαστηρίου):

««συνηθισμένο σχολείο» σημαίνει οποιοδήποτε κοινοτικό, δημόσιο **ή ιδιωτικό** σχολείο, άλλο από σχολείο ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης.»

Το **Άρθρο 11** προνοεί για τη διαδικασία αξιολόγησης του παιδιού από επαρχιακή επιτροπή και στο **Άρθρο 12** προνοούνται τα ακόλουθα:

«12.—(1) Μετά την ολοκλήρωση της αξιολόγησης η Επαρχιακή Επιτροπή κοινοποιεί στο γονέα αιτιολογημένη απόφασή της κατά πόσο ενδείκνυται η παροχή προς το παιδί ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης.

(2)(α) Όταν η Επαρχιακή Επιτροπή κρίνει ότι ενδείκνυται η παροχή προς το παιδί ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης ή μέσων ή διευκολύνσεων ή απαλλαγών, συντάσσει έκθεση σε τύπο που καθορίζεται με Κανονισμούς, που εκδίδει το

Υπουργικό Συμβούλιο μέσα σε έξι μήνες από την έναρξη της ισχύος του παρόντος Νόμου.

(β) Στην έκθεση που συντάσσει η Επαρχιακή Επιτροπή–

(i) Παρέχονται λεπτομέρειες της αξιολόγησης και ιδίως αναφέρονται αναλυτικά και τεκμηριωμένα τα πορίσματα της αξιολόγησης, οι ειδικές ανάγκες του παιδιού και εισηγήσεις αναφορικά με τις ανάγκες του παιδιού· και

(ii) προσδιορίζεται η ειδική αγωγή και εκπαίδευση, τα μέσα, οι διευκολύνσεις και οι απαλλαγές που πρέπει να παρασχεθούν στο παιδί.

[...]

(δ) Σε περίπτωση που η ειδική αγωγή και εκπαίδευση παρέχεται, εν όλω ή εν μέρει, σε τάξη συνηθισμένου σχολείου, καθορίζονται τα ακόλουθα:

(i) Το δημόσιο σχολείο και η τάξη στην οποία φοιτά το παιδί:

Νοείται ότι, αν για λόγους που εξειδικεύονται, δεν είναι δυνατή η φοίτηση σε σχολείο της περιοχής στην οποία διαμένει το παιδί, η Επαρχιακή Επιτροπή μεριμνά για τη δωρεάν μεταφορά του προς και από το σχολείο.

(ii) Ο αριθμός των παιδιών της τάξης στην οποία φοιτούν παιδιά με ειδικές ανάγκες, που μπορεί να μειώνεται ανάλογα με το βαθμό σοβαρότητας του προβλήματος των παιδιών που εντάσσονται σ' αυτή. Ο βαθμός μείωσης καθορίζεται με βάση τις πολυθεματικά αξιολογημένες ανάγκες του κάθε παιδιού, αφού ληφθούν υπόψη και οι απόψεις του ειδικού εκπαιδευτικού του παιδιού, του εκπαιδευτικού της τάξης και του διευθυντή του σχολείου και σε συνεννόηση με το Υπουργείο.

(iii) Οι εξαιρέσεις και απαλλαγές του παιδιού, καθώς και οι τροποποιήσεις ή προσαρμογές στο αναλυτικό πρόγραμμα και η παροχή μέσων ή διευκολύνσεων.

(iv) Το είδος της εκπαιδευτικής, ψυχολογικής, επιστημονικής ή άλλης στήριξης και της εν γένει βοήθειας που χρειάζεται σε μέσα ή άλλως, να παρασχεθεί στο παιδί.

(v) Οι αναγκαίες οικοδομικές και περιβαλλοντικές αλλαγές ή συμπληρώσεις για την κατάργηση των αρχιτεκτονικών φραγμών στο σχολείο που προτείνεται.

(vi) Ο βαθμός απαλλαγής των εκπαιδευτικών λειτουργών που έχουν την ευθύνη της τάξης στην οποία φοιτά το παιδί από διδακτικές περιόδους για-

(α) Την παροχή της προσδιορισθείσας ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης·

(β) την ευχερέστερη προετοιμασία τους·

(γ) τη συνεργασία τους με τους γονείς του παιδιού και με κάθε άλλο που εμπλέκεται, με σκοπό την παροχή σ' αυτό κάθε βοήθειας, στα πλαίσια της έννοιας της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης.

(vii) Ο συνδεδεικός λειτουργός που θα έχει την άμεση ευθύνη για το παιδί εκ μέρους της Επαρχιακής Επιτροπής.»

Στο **Μέρος V του Νόμου με τίτλο «Παροχή Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης»**, το **Άρθρο 17(1)** με τον πλαγιότιτλο *«Δωρεάν παροχή ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης σε δημόσιο σχολείο»* προνοεί ότι:

«17.—(1) Κάθε παιδί δικαιούται δωρεάν φοίτηση σε δημόσιο σχολείο για την παροχή της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης που προσδιορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος Νόμου.»

Το **Άρθρο 18** με τον πλαγιότιτλο «*Φοίτηση σε συνηθισμένο*

σχολείο» προνοεί τα ακόλουθα:

«18.—(1) Παιδιά για τα οποία έχει προσδιοριστεί ειδική αγωγή και εκπαίδευση φοιτούν σε συνηθισμένα σχολεία με κατάλληλες υποδομές, σύμφωνα με το εκπαιδευτικό πρόγραμμα του Υπουργείου, προσαρμοσμένο στις δικές τους ανάγκες και στο εξατομικευμένο πρόγραμμά τους.

(2) Ο Υπουργός μεριμνά—

(α) Για τη δημιουργία ειδικών μονάδων ανάλογα με τις ανάγκες που προκύπτουν από τις εκθέσεις αξιολόγησης που εκδίδει η Επαρχιακή Επιτροπή·

(β) για τη διασφάλιση της ενημέρωσης, πριν από την έναρξη της σχολικής χρονιάς αλλά και οποτεδήποτε αυτό κριθεί σκόπιμο, με σεμινάρια, διαλέξεις ή με κάθε άλλο τρόπο των εκπαιδευτικών που εμπλέκονται, αμέσως ή εμμέσως, στην εκπαίδευση παιδιών για τα οποία προσδιορίστηκε ειδική αγωγή και εκπαίδευση· και

(γ) για τη διασφάλιση της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των άλλων μαθητών μέσω του διευθυντή του σχολείου.

(3) Ο διευθυντής κάθε συνηθισμένου σχολείου, σε συνεργασία με το συνδεδειγμένο λειτουργό, διαβιβάζει υπηρεσιακώς γραπτή αναφορά σχετικά με εκπαιδευτικό ή άλλο επιστημονικό ή βοηθητικό προσωπικό, διευκολύνσεις, εξοπλισμό ή κτιριακές διαρρυθμίσεις που χρειάζονται για αποτελεσματική παροχή της προσδιορισθείσας ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης παιδιών που φοιτούν στο σχολείο του.

(4)(α) Παιδιά για τα οποία έχει προσδιοριστεί ειδική αγωγή και εκπαίδευση υποβάλλονται σε εξετάσεις και σε διαγωνίσματα του ίδιου επιπέδου και απαιτήσεων όπως και για τους υπόλοιπους μαθητές,

που προνοούνται από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα, σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, προσαρμοσμένα στις επιστημονικά αξιολογημένες ειδικές τους ανάγκες.

(β) Το Υπουργικό Συμβούλιο εκδίδει Κανονισμούς μέσα σε έξι μήνες από την έναρξη της ισχύος του παρόντος Νόμου, οι οποίοι προσδιορίζουν τις αναγκαίες προσαρμογές για κάθε περίπτωση.

(5) Παιδιά για τα οποία προσδιορίστηκε ειδική αγωγή και εκπαίδευση που φοιτούν σε συνηθισμένη τάξη ή ειδική μονάδα συνηθισμένου σχολείου προάγονται με τους ίδιους όρους που ισχύουν για όλα τα παιδιά, με βάση το ατομικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα.

(6) Στο παιδί με ειδικές ανάγκες χορηγείται συνηθισμένο απολυτήριο, με τις κατάλληλες παρατηρήσεις, όπου χρειάζονται:

Νοείται ότι, στις περιπτώσεις όπου το παιδί δεν μπορεί να ανταποκριθεί στην απαιτούμενη από το εδάφιο (4) δοκιμασία, έπειτα από εισήγηση της Επαρχιακής Επιτροπής χορηγείται στο παιδί πιστοποιητικό παρακολούθησης.»

Ειδική αναφορά σε σχολικό λειτουργό δεν εντοπίζεται στον Νόμο ούτε στους **περί Αγωγής και Εκπαίδευσης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες Κανονισμούς, Κ.Δ.Π. 186/2001.**

Τεκμαίρεται, επομένως, ότι πρόκειται για βοηθητικό προσωπικό που αποτελεί μέρος των ευρύτερων υποδομών που παραχωρούνται στα πλαίσια του Νόμου.

Από τις πρόνοιες του Νόμου που παρατίθενται πιο πάνω προκύπτει ότι ένα παιδί με ειδικές ανάγκες μπορεί να φοιτήσει είτε σε κοινοτικό είτε σε δημόσιο είτε σε ιδιωτικό σχολείο «εφοδιασμένο με τις κατάλληλες υποδομές» (βλ. **Άρθρο 3**). Αφού αξιολογηθεί το παιδί από την επαρχιακή επιτροπή και καταλήξει ότι ενδείκνυται η παροχή προς το παιδί ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης, αυτή η επαρχιακή επιτροπή συντάσσει έκθεση στην οποία προσδιορίζεται η ειδική αγωγή και εκπαίδευση, τα μέσα, οι διευκολύνσεις και οι απαλλαγές που πρέπει να παρασχεθούν στο παιδί.

Το **Άρθρο 18(3)** του Νόμου ρητώς προνοεί ότι ο διευθυντής του σχολείου στο οποίο φοιτά το παιδί – είτε αυτό είναι κοινοτικό, είτε δημόσιο, είτε ιδιωτικό – διαβιβάζει προς το Υπουργείο Παιδείας σε συνεργασία με τον συνδεδεμένο λειτουργό τυχόν «εκπαιδευτικό ή άλλο επιστημονικό ή βοηθητικό προσωπικό, διευκολύνσεις, εξοπλισμό ή κτιριακές διαρρυθμίσεις που χρειάζονται» για να μπορέσει το εν λόγω σχολείο να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του έναντι του παιδιού.

Με βάση τα πιο πάνω προκύπτει ότι υπό νομική πλάνη ο καθ' ου η αίτηση αποφάσισε ότι η υποχρέωση του για παροχή βοηθητικού προσωπικού περιορίζεται μόνο στις περιπτώσεις όπου κάποιο παιδί φοιτά σε δημόσιο σχολείο. Η φοίτηση σε δημόσιο σχολείο είναι δωρεάν και για αυτά τα παιδιά ως προνοείται στο **Άρθρο 17(1)** αλλά κατά τα λοιπά, η παροχή βοηθητικού προσωπικού και άλλων απαιτούμενων διευκολύνσεων ως προνοείται στο **Άρθρο 18(3)** φαίνεται να είναι υποχρέωση του καθ' ου η αίτηση νοουμένου ότι διαβιβάσει τέτοια απαίτηση ο διευθυντής του σχολείου στο οποίο φοιτά ο μαθητής.

Για τους πιο πάνω λόγους η προσφυγή επιτυγχάνει και η προσβαλλόμενη απόφαση ακυρώνεται. Επιδικάζονται €2.000 έξοδα πλέον Φ.Π.Α. υπέρ του αιτητή και εναντίον του καθ' ου η αίτηση.

Ε. ΜΙΧΑΗΛ, Δ.Δ.Δ.